

Ελένη Τζατζιμάκη*

Εξέγερση στην εξέγερση

Εξ ορισμού, η έννοια της εξέγερσης συνδέεται με εκείνη της ρήξης. Της διαρραγής, δηλαδή, της σχέσης ανάμεσα στο σύγχρονο άνθρωπο με τα πολιτισμικά ή πολιτικά παραδεδομένα της εποχής του, προϋόντα κι εκείνα προηγούμενων εποχών. Μέσα στην ανέπη σκυταλοδρομία των γενεών, πορευόμαστε από το μύθο της μιας εποχής σε μια καινούρια, άγνωστη - τη δικιά μας.

Και πρέπει να διαλέξουμε.

Καθετί που συμβαίνει σε πραγματικό χρόνο, συμβαίνει ταυτόχρονα και ως αίτιο και ως συνέπεια. Ο άνθρωπος διέρχεται ταυτόχρονα αυτούς τους δύο πόλους της κυρίαρχης ερμηνευτικής διαδρομής της «λογικής» της ζωής, και είναι αναγκασμένος, συνεπώς, την ίδια στιγμή που αναγνωρίζει τα αίτια των παθημάτων του, να μπορεί, αφού θα έχει προβλέψει και τις συνέπειες, να διαλέξει και τη σωστή λύση. Κι όλα αυτά, ενώ η ζωή συμβαίνει και τον τραβάει απ' το μανίκι για τα μικρά και τα μεγάλα της.

Έτσι, για κάποιους, το παρελθόν αποτελεί καταφύγιο. Αποτελεί, ίσως, την αποθήκη εκείνων των χρυσών κλειδιών που τώρα ξέρουμε ότι κάποτε άνοιξαν πόρτες στην πρόοδο, στην αποκατάσταση των ταξικών ανισοτήτων, στην ελευθερία, στην ισονομία - στην ίδια τη δημοκρατία εν τέλει που, ως επιλογή, κατέληγε πάντα μονόδρομος. Όσα μεγάλα και μικρά γίναν στη λαϊκή ιστορία της ανθρωπότητας άφησαν πίσω τους πετραδάκια τοποθετημένα έκαστο κι από ένα χέρι ανθρώπου που αφουγκράστηκε τη χρησιμότητα τού να παλεύεις για όλους, ακόμη και γι' αυτούς που δε θα γνωρίσεις ποτέ.

Κι έτσι, απ' την ταπείνωση των απλών ανθρώπων γεννήθηκαν τα υψηλά και μεγαλόφωνα αφηγήματα συλλήβδην του αριστερού προσοδευτικού χώρου και των επιμέρους εκφράσεών του, που, όσο κι αν ενδύονται την αχλή του μάγου χρόνου που πάντα μπορεί και εξωραϊζει τα, σίγουρα υπαρκτά, και πάθη και λάθη της αριστεράς κατά τον 20^ο αι., ωστόσο δεν παύουν να κυοφορούν πάντοτε μέσα τους εκείνο το μωρό που πάντα περιμένει να γεννηθεί: τη δικαιοσύνη ανάμεσα στους ανθρώπους.

Ανάμεσα στις τάξεις, στα φύλα, στις φυλές, στους πολιτισμούς - η δικαιοσύνη είναι ένα και κοινό αίτημα με πολλά πρόσωπα.

Το πρόβλημα με την εξέγερση και σήμερα και πάντα είναι ο αυτοπροσδιορισμός της ή καλύτερα, οι πολλαπλές ερμηνείες της: για να καταρρίψεις κάτι πρέπει, με αποδεικτικούς συλλογισμούς, να έχεις αναγνωρίσει εκείνα τα επιμέρους συστατικά που το καθιστούν ακατάλληλο και όχι απλώς να ζητάς το αντίθετό του. Η απόρριψη ως οργή ή ως μόδα σίγουρα έχει ενδιαφέρον λόγω της κοινωνικής ζωηρότητας που προκαλεί, εξάπτοντας την επιθυμία του ανθρώπου να ανοίξει μια πόρτα καινούρια

- όμως, αυτή η πόρτα δεν υπάρχει πουθενά στο δωμάτιο. Κι έτσι, με δυνατούς πλην μάταιους κραδασμούς, η εξέγερση ως αποτέλεσμα μιας ανολοκλήρωτης ερμηνείας που πάσχει αυτοκριτικής οδηγεί στο ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα που είναι το πισωγύρισμα ή, ακόμη χειρότερα, το απολιτίκ.

Πιστεύω, όμως, ότι η εξέγερση είναι πάντα ένα σχήμα ανοιχτό και ναι, ένα αίτημα επείγον. Οφείλει, όμως, πρώτα, να εξεγερθεί η ίδια εναντίον του κακού εαυτού της που δεν είναι άλλος από την προχειρότητα με την οποία αυτοοριοθετείται στον ιδεολογικό χυλό των ημερών μας.

Παραμένω αισιόδοξη, όμως, διότι η ιστορία έχει δείξει ότι πάντα, τον τελικό λόγο, πέρα και πάνω από μας, τον έχει η ανατροπή.

* *Φιλολόγος, ποιήτρια, τραγουδίστρια*